

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. декана факультету міжнародних
економічних відносин та туристичного бізнесу
доц. Тетяна МІРОШНИЧЕНКО

2024 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Управління конкурентоспроможністю

рівень вищої освіти **другий (магістерський)**

галузь знань **24 Сфера обслуговування»**

спеціальність **242 «Туризм і рекреація»**

освітня програма **«Міжнародний туристичний бізнес»**

вид дисципліни **за вибором**

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

“28” серпня 2024 року, протокол № 19

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства
Ганна ГАПОНЕНКО

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Протокол від “27” серпня 2024 року № 20

Завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Анатолій ПАРФІНЕНКО

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародний туристичний бізнес» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародний туристичний бізнес» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти

Анатолій ПАРФІНЕНКО

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від “28” серпня 2024 року № 16

Голова науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Олена МИКОЛЕНКО

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В. о. директора ІНІ «Каразінський
інститут міжнародних відносин та
туристичного бізнесу»
Микола ПИСАРЄВСЬКИЙ

«17» вересня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ

рівень вищої освіти другий (магістерський)
галузь знань 24 «Сфера обслуговування»
спеціальність 242 «Туризм і рекреація»
освітня програма «Міжнародний туристичний бізнес»
види дисциплін за вибором
ІНІ «Каразінський інститут міжнародних відносин
та туристичного бізнесу»

2024/ 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

«17» вересня 2024 року, протокол №2

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Маринна ГРИГОР'ЄВА, канд. іст. наук, доцент кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

Протокол від «3» вересня 2024 року № 1

В.о. завідувача кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

Анатолій ПАРФІНЕНКО

Програму погоджено з гарантом освітньої програми «Міжнародний туристичний бізнес» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти

Гарант освітньої програми «Міжнародний туристичний бізнес» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти

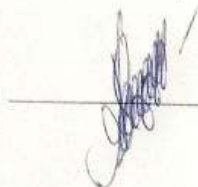

Анатолій ПАРФІНЕНКО

Програму погоджено науково-методичною комісією ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Протокол від «17» вересня 2024 року №1

Голова науково-методичної комісії ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Ганна ПАНАСЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Управління конкурентоспроможністю» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародний туристичний бізнес» підготовки магістра за спеціальністю 242 «Туризм і рекреація».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є формування системи теоретичних знань та прикладних вмінь і навичок щодо методологічного апарату управління конкурентоспроможністю підприємств туристичної галузі для вирішення конкретних економічних завдань, що виникають в сфері туристичної індустрії при аналізі діяльності суб'єктів ринку, розробці ефективної стратегії просування продукції.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- засвоєння основних методичних підходів аналізу конкурентних переваг підприємства та конкурентоспроможності товарів (послуг);
- оволодіння сучасним методичним інструментарієм, практичними навичками з ефективного управління конкурентоспроможністю підприємств у сучасних умовах господарювання;
- вивчення загальних та базових стратегій конкуренції; стратегії конкурентної поведінки підприємства; стратегії забезпечення конкурентоспроможності;
- засвоєння основних підходів щодо розроблення та забезпечення реалізації програм підвищення конкурентоспроможності підприємства;
- формування практичних навичок з вибору конкурентних переваг підприємства, розвиток умінь оцінювання конкурентної позиції на ринку.

1.3. Кількість кредитів

4 кредитів

1.4. Загальна кількість годин

120 год.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
	2-й
Семестр	
	3-й
Лекції	
	8 год. (2 ауд., 6 дист.)
Практичні, семінарські заняття	
	-
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
	112 год.
Індивідуальні завдання	
	-

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають досягти наступних результатів:

знати:

- сутність поняття «конкуренція», «конкурентоспроможність підприємства», «конкурентоспроможність продукції»;
- переваги концепції конкурентоспроможності;
- моделі та методи оцінки конкурентоспроможності товару і підприємства;
- принципи та фактори забезпечення конкурентоспроможності підприємства;
- елементи системи управління конкурентоспроможності підприємства та їх взаємодію.

вміти:

- орієнтуватися на ринку серед конкурентів;
- здійснювати оцінку чинників конкурентоспроможності підприємства;
- здійснювати оцінку та розробку конкурентної стратегії;
- визначити джерела і чинники глобальної конкурентоспроможності.

В результаті вивчення курсу студент буде здатен аналізувати і прогнозувати ринкові явища та процеси на основі застосування фундаментальних принципів, теоретичних знань і прикладних навичок здійснення маркетингової та підприємницької діяльності, розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі маркетингової та підприємницької діяльності, із застосуванням теорій та методів, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Курс орієнтовано на формування у здобувачів вищої освіти таких **soft skills**, як лідерські якості та вміння працювати у команді, вміння навчати та проводити переговори, вміння ставити та досягати поставлених цілей, управління часом, цілеспрямованість, презентаційні навички, навички ефективною комунікації, стресостійкість, креативність, творчий підхід до вирішення завдань тощо.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Конкурентоспроможність в туризмі як провідний напрям сталого розвитку

Поняття «конкурентоспроможності». Визначення поняття «конкурентоспроможність» в умовах сьогодення. Фактори, що впливають на конкурентоспроможність. Поняття сталості в туризмі та її вплив на конкурентоспроможність підприємств галузі. Конкурентоспроможність туристичних дестинацій.

Тема 2. Конкурентне середовище та конкурентні переваги туристичного бізнесу

Конкурентне середовище в туристичному бізнесі. Визначення та формування конкурентних переваг суб'єктів туристичної діяльності

Тема 3. Конкурентні стратегії туристичного бізнесу

Поняття конкурентних стратегій підприємства. Виявлення та оцінка стратегії конкурентів. Методи відкритої цінової конкуренції. Методи прихованої цінової конкуренції. Нецінові форми і методи конкуренції. Фактори успіху в конкурентній боротьбі.

Тема 4. Конкурентоспроможність підприємств туристичної галузі

Фактори забезпечення конкурентоспроможності підприємств туристичної галузі. Методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності підприємств туристичної галузі

Тема 5. Система та процес управління конкурентоспроможністю підприємств туристичного бізнесу

Особливості конкуренції в туризмі. Якість туристичного продукту. Економічна координація на туристичному ринку.

Тема 6. Розробка та забезпечення реалізації програм підвищення конкурентоспроможності

Концепція розробки та основні елементи програми підвищення конкурентоспроможності бізнесу. Передумови, що визначають необхідність розробки програми підвищення конкурентоспроможності бізнесу. Етапи розробки програми підвищення конкурентоспроможності бізнесу. Програми підвищення якості продукції та ефективності підприємницької діяльності як складові програми підвищення конкурентоспроможності бізнесу. Етапізація розробки і реалізації конкурентної стратегії суб'єкта бізнесу

Тема 7. Інноваційність як фундамент забезпечення конкурентоспроможності туристичного бізнесу

Інновації як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємств туристичної галузі. Конкурентоспроможні інноваційні стратегії в туристичному бізнесі.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усь го	у тому числі					усь го	у тому числі					
		л	п	л а б.	ін д.	с. р.		л	п	ла б.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Тема 1. Конкурентоспроможність в туризмі як провідний напрямок сталого розвитку							18	2					16
Тема 2. Конкурентне середовище та конкурентні переваги туристичного бізнесу							17	1					16
Тема 3. Конкурентні стратегії туристичного бізнесу							17	1					16
Тема 4. Конкурентоспроможність підприємств туристичної галузі							17	1					16
Тема 5. Система та процес управління конкурентоспроможністю підприємств туристичного бізнесу							17	1					16
Тема 6. Розробка та забезпечення реалізації програм підвищення конкурентоспроможності							17	1					16
Тема 7. Інноваційність як фундамент забезпечення конкурентоспроможності туристичного бізнесу							17	1					16
Усього годин							120	8					112

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

Не передбачено.

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	- Опрацювання навчального матеріалу, додаткової рекомендованої літератури з теми «Конкурентоспроможність в туризмі як провідний напрям сталого розвитку». - Робота над питаннями: 1. Зростання актуальності проблем конкурентоспроможності підприємств туристичного бізнесу в умовах глобалізації. 2. Принципи, методи та технології формування конкурентних переваг. 3. Системний та процесний підходи в дослідженні конкурентоспроможності.		16
2	- Опрацювання навчального матеріалу, додаткової рекомендованої літератури з теми «Конкурентне середовище та конкурентні переваги туристичного бізнесу». - Завдання: Проаналізувати конкурентне середовище туристичного підприємства за вибором здобувача.		16
3	- Опрацювання навчального матеріалу, додаткової рекомендованої літератури з теми «Конкурентні стратегії туристичного бізнесу». - Завдання: Розглянути стратегію блакитного та червоного океанів, виділити її особливості. - Завдання: Запропонувати структурно-логічну схему конкурентних стратегій туристичного підприємства за вибором здобувача.		16
4	- Опрацювання навчального матеріалу, додаткової рекомендованої літератури з теми «Конкурентоспроможність підприємств туристичної галузі». - Завдання: Визначити конкурентні переваги туристичного підприємства за вибором здобувача.		16
5	- Опрацювання навчального матеріалу, додаткової рекомендованої літератури з теми «Система та процес управління конкурентоспроможністю підприємств туристичного бізнесу». - Завдання: Провести аналіз конкурентів туристичного підприємства із застосуванням концепції 4P.		16
6	- Опрацювання навчального матеріалу, додаткової рекомендованої літератури з теми «Розробка та забезпечення реалізації програм підвищення конкурентоспроможності». - Завдання: Розробити програму забезпечення конкурентоспроможності туристичного підприємства на основі проектного підходу.		16
7	- Опрацювання навчального матеріалу, додаткової рекомендованої літератури з теми «Інноваційність як фундамент забезпечення конкурентоспроможності туристичного бізнесу» .		16

	- Завдання: Запропонувати інноваційні рішення щодо підвищення конкурентоспроможності туризму в Харківській області й оцінити їх економічну ефективність.		
	Разом		112

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання в межах дисципліни «Управління конкурентоспроможністю» навчальним планом не передбачене.

7. Методи навчання

Методи навчання – взаємодія між викладачем і студентом, під час якої відбувається передача та засвоєння знань, умінь і навичок від викладача до студента, а також самостійної та індивідуальної роботи студента. При проведенні визначених планом видів занять використовуються такі методи:

1. Під час викладення навчального матеріалу: – словесні (бесіда, пояснення, розповідь, інструктаж); – наочні (ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження); – практичні (вправи, практичні роботи, дослідні роботи).
2. За організаційним характером навчання: – методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності; – методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності; – методи контролю та самоконтролю у навчанні; – бінарні (поєднання теоретичного, наочного, практичного) методи навчання.
3. За логікою сприймання та засвоєння навчального матеріалу: індуктивно-дедукційні, репродуктивні, прагматичні, дослідницькі, проблемні тощо.

8. Методи контролю

Система оцінювання знань, вмінь та навичок студентів передбачає виставлення оцінок за усіма формами проведення занять.

Перевірка та оцінювання знань студентів може проводитися у наступних формах:

- оцінювання роботи студентів під час практичних занять;
- оцінка за індивідуальну роботу студентів;
- проведення проміжного контролю;
- проведення підсумкового контролю.

Загальна оцінка з дисципліни визначається як сукупність балів, що студент отримує за змістовні модулі та модульний контроль.

Поточний контроль знань студентів здійснюється шляхом проведення тестування з основних навчальних елементів змістовних тем. Сума балів, які студент може набрати дорівнює 60.

Підсумковий контроль здійснюється у форму заліку. До заліку допускаються студенти, які мають достатню кількість балів з поточного контролю. Загальна кількість балів за успішне виконання залікових завдань становить 40.

Підсумковий контроль представлений у вигляді тестових питань.

УВАГА! У разі використання заборонених джерел під час заліку студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

У разі настання / подовження дії **обставин непоборної сили** здобувачам вищої освіти денної та заочної форм навчання надається можливість скласти **залік в тестовій формі** (білет містить 20 тестових завдань, здобувач одержує 2 бали за кожну вірну відповідь) **дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі «Управління конкурентоспроможністю».

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума контрольних оцінок та балів, отриманих за результатами поточного та підсумкового семестрового контролю. Загальна сума балів підсумкового семестрового контролю складає 100.

9. Схема нарахування балів

Приклад для підсумкового семестрового контролю в формі заліку з виконанням залікових завдань:

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання								Разом	Залікова робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	Поточний контроль			
5	6	5	5	5	7	7	20	60	40	100 (мінімум – 50)
60 (мінімум – 20)										

T1, T2 ... T10 – змістові теми.

Структура та складові підсумкової оцінки з дисципліни

Поточний контроль протягом семестру – 60 балів.

З них:

- виконання завдань до самостійної роботи – 40 балів;
- поточний контроль – 20 балів.

Поточний контроль проводиться за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу).

Поточний контроль проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за період теоретичного навчання. Поточний контроль знань студентів здійснюється шляхом опитування, діалогу з викладачем, проведення вправ, підготовки мультимедійних презентацій, виконання практичного завдання.

Бали	Критерії оцінювання
35-40	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.
29-34	В достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, допускаючи при цьому неточності.
24-28	В цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.
18-23	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.
12-17	Надав відповідь на поставлене запитання з суттєвими помилками, не спромігся аргументувати власну точку зору. На достатньому рівні володіє понятійним апаратом.
6-11	Надав часткову коротку відповідь на теоретичні питання (без аргументації та обґрунтування), помилився у використанні понятійного апарату, показав недостатні знання літературних джерел.
0-5	Не відповів на більшість запропонованих питань, не володіє навчальним матеріалом.

Тестування	Критерії оцінювання
15-20	Правильно розв'язав усі або майже всі тестові завдання.
10-14	Правильно розв'язав половину тестових завдань.
5-9	Правильно розв'язав меншість тестових завдань.
1-4	Правильно розв'язав окремі тестові завдання.
0	Не розв'язав жодного тестового завдання.

Умови допуску студента до підсумкового семестрового контролю (заліку): виконання завдань та поточного контролю у вигляді тестів за результатами яких він набрав не менше 20 балів.

Підсумковий семестровий контроль

Підсумковий семестровий контроль – це підсумкове оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти за семестр, що здійснюється в університеті у формі заліку та екзамену. На підсумковий семестровий контроль виносяться питання, що передбачають перевірку розуміння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу дисципліни в цілому та рівня сформованості відповідних компетентностей після опанування курсу.

Підсумковий контроль оцінюється у 40 балів та представлений у вигляді тестових питань.

За підсумками поточного і підсумкового контролю студент може набрати від 0 до 100 балів включно. Мінімальна кількість балів, які повинен набрати студент для одержання екзамену, становить 50 балів. Шкала оцінювання ґрунтується на рейтингу здобувачів вищої освіти у складі потоку/курсу:

- здобувачам вищої освіти, які повністю оволоділи програмою навчальної дисципліни на творчому рівні, можуть дати відповіді на всі питання курсу, опанували рекомендовану літературу, виставляють оцінку *90-100 балів*. При цьому оцінку – 100 балів, як виняток, можуть отримати тільки здобувачі вищої освіти, які, крім відмінних знань за програмою дисципліни, виявили активність в науково-дослідній роботі за тематикою курсу, стали призерами студентських олімпіад, виступали на конференціях тощо;
- здобувачам вищої освіти, які оволоділи програмою навчальної дисципліни на творчому рівні, проте у відповідях допустили неточності, ставлять оцінку *70-89 балів*;
- здобувачам вищої освіти, які показали задовільні результати оволодіння навчальною програмою дисципліни на репродуктивному рівні й при відповідях допускають помилки, ставлять оцінку *50-69 балів*;
- здобувачі вищої освіти, які за результатами вивчення дисципліни отримали *незадовільні оцінки (49 та нижче)*, повинні додатково виконати індивідуальні завдання для підвищення рівня своїх знань і повторно перескласти підсумковий контроль.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Деякі питання організації діяльності технологічних парків: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2006 р. № 1657. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
2. ДСТУ 4281:2004. Заклади ресторанного господарства. Класифікація. К.: Держспоживстандарт України, 2004.
3. ДСТУ 4268:2003 Послуги туристичні. Засоби розміщування. Загальні вимоги.
4. ДСТУ 4269:2003 Послуги туристичні. Класифікація готелів.
5. ДСТУ 4527:2006 Послуги туристичні. Засоби розміщування. Терміни та визначення.
6. ДСТУ 3279-95 Стандартизація послуг. Основні положення.
7. Правила роботи закладів (підприємств) ресторанного господарства: Наказ міністра економіки та з питань європейської інтеграції України від 24.07.2002, № 219.
8. Правила користування готелями й аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг (Наказ Державної туристичної адміністрації України 16.03.04, № 19). URL: <http://rada.gov.ua/pravo>
9. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18 серпня 1991 р. № 1560-XII. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
10. Про туризм № 324/95-вр від 15.09.95 р. та Про внесення змін і доповнень до Закону України «Про туризм» від 18.11.03 р. URL: <http://rada.gov.ua/pravo>.
11. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 р. «Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80>
12. Бойко М. Г., Гопкало Л. М. Організація готельного господарства: підручник. К., 2010. 447 с.
13. Борисенко З.М. Основи конкурентної політики: Підручник. К.: Таксон, 2014. 704 с.
14. Бошота Н.В. Конкуренція у сфері туристичного бізнесу / Н.В. Бошота // Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка.– 2019. – Т. 24, Вип. 1. – С. 45-49.
15. Варналій З. С. Конкуренція і підприємництво : монографія. Київ : Знання України, 2015. 463 с.
16. Василенко В. О., Шматько В. Г. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / за ред. В. О. Василенко. Вид. 3-є, випр. та допов. Київ : Центр навч. л-ри, 2005. 440 с.
17. Гудзовата О. О. Торгівля, комерція, підприємництво. 2013. Вип. 15. С. 94–98. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/gudzovata.htm.
18. Кравченко О.М., Кула М.В. Левицький Д.В. Управління конкурентоспроможністю підприємства в умовах здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Економіка. Фінанси. Право. 2021. № 2. С. 13–17. URL: <http://efp.in.ua/uk/journal-article/598>
19. Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення : монографія / за заг. ред. О. Г. Янкового. Одеса : Атлант, 2013. 470 с.
20. Мазуркевич І. О., Дзюба Т. А. Інноваційні підходи в діяльності туристичного бізнесу. Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. 2016. № 3 (227). С. 50-56.
21. Маркетинг. Менеджмент. Інновації : монографія / за ред. д. е. н., професора С. М. Ілляшенка. Суми : ТОВ «Друкарський дім «Папірус», 2010. 621 с.
22. Омеляненко Т. В., Барабась Д. О., Вакуленко А. В. Управління конкурентоспроможністю підприємства. К.: КНЕУ, 2016. 272 с.

23. Організація обслуговування у підприємствах ресторанного господарства: підручник для вузів / Мазаракі Н. П. та ін. К.: КНТЕУ, 2005. 632 с.
24. Підлужна О.Б., Колос З.В. Конкурентоспроможність в туризмі як провідний напрям сталого розвитку. Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія «Економічні науки». 2019. № 1. С. 469–477. URL: https://visen.knau.kharkov.ua/20191_45.html
25. Пономаренко В.С., Піддубна Л.І. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства. Підручник. Х.: ВД «ІНЖЕК», 2014. 328с.

Допоміжна література

26. Вергун В. А. Іноземні інвестиції: офшорні зони та їх інституції в міжнародному бізнесі :навч. посіб. / В. А. Вергун, О. І. Ступницький. К. : Київ. ун-т, 2015. 415 с.
27. Євтушенко В. А., Ляшевська В. І., Копитцова О. С. Планування зовнішньоекономічної діяльності як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємств на світовому ринку. *Бізнес Інформ*. 2021. № 6. С. 38–43.
28. Какічев С. В., Ліщитович Л. І. Новий світовий лад – електронна цивілізація: моногр. К. : КВІЦ, 2017. 200 с.
29. Ляшевська В. І., Третяк В. П. Україна в європейських і міжнародних рейтингах конкурентоспроможності. *Соціальна економіка*. 2016. № 1. Вип. 51. С. 183–192.
30. Філіпенко, А.С. Економічний розвиток сучасної цивілізації : навч. посіб. - 3-є вид., перероб. і допов. К.: Знання України, 2006. 316с.
31. Шумпетер Й.А. Теорія економічного розвитку. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2011. 244 с.
32. Alderton M. (2016) How virtual reality will transform meeting. Successful Meetings Publishing, Availabe at: <http://www.successfulmeetings.com/Strategy/Technology-Solutions/Virtual-RealityMeetings-Events-Destination-Marketing/>
33. Balmer J.M.T., Thomson I. (2009) The shared management and ownership of corporate brands: the case of Hilton//J. of general management. Oxford, Vol. 34, № 4.
34. Developments and challenges in the hospitality and tourism sector: Issues paper for discussion at the global dialogue forum for the hotels, catering, tourism sector /Intern, labour organization. Sectoral activities programme. Geneva: ILO, Nov. 2010.
35. Faulk E.S. (2000) A survey of environmental management by hotels and related tourism businesses. University Center Cesar Ritz. September 11-15. Available at: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.586.2070&rep=rep1&type=pdf>
36. Hotel management and operations / edited by Denney G. Rutherford, Ivar Haglund, and Michael J. O'Fallon. 4 th ed. Published by John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey, 2007. p. 498
37. Kumar Varun, Bhargava Indu (2015) Internal marketing: A tool for success of Hotel Industry. *Advances in Management*. Indore 8.4, 1-2.
38. McDonald J. R. (2006) Understanding sustainable tourism development from a complex systems perspective: a case study of the Swan River, Western Australia. Available at: <http://ro.ecu.edu.au/theses/82>
39. Obozna A., Havrylova O., Mogilevich I. (2018) Innovative activity in the tourism industry: regional aspect. *Science and innovation: Collection of scientific articles*. Publishing house «BREEZE», Montreal, Canada, P. 195–201.

40. Pitre V. (2017) Top 7 Business Collaboration Conference Apps in Virtual Reality (VR). *Harvard Business Review*. Available at: <http://www.vudream.com/top-7-business-conference-apps-virtual-reality-vr/>.
41. Samariya D, Raval, Dh, Matariya, A. (2015) Task Collaborative Digital Ordering System for Restaurant Using Handheld Devices. *International Journal of Computer Science and Network*, Volume 4, Issue 1, February 2015. pp.112-115.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>.
2. Державне агентство розвитку туризму України. Офіційний сайт. URL: <http://www.tourism.gov.ua>.
3. Національна туристична організація України (НТО). Офіційний сайт. URL: <http://www.ntoukraine.org/>
4. Офіційний веб-портал Верховної ради України. URL: <http://rada.gov.ua>.
5. Офіційний сайт Всесвітньої туристичної організації (ЮНВТО). URL: <http://www2.unwto.org>
6. Офіційний сайт Всесвітньої Ради з туризму та подорожей (WTTC). URL: <http://www.wttc.org>

12. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили

В умовах дії обставин непоборної сили освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі. Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам надається можливість скласти залік в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Управління конкурентоспроможністю» (<https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=9841>).